

حرکت امام حسین(ع)؛ نمونه یک مقاومت فردی

پژوهشگر فقه سیاسی ضمن توضیح درباره راهبرد مقاومت توضیح داد: ما یک مقاومت فردی داریم ...

پژوهشگر فقه سیاسی ضمن توضیح درباره راهبرد مقاومت توضیح داد: ما یک مقاومت فردی داریم که در نظم سلطانی و تقیه ای و مردمی بر همه واجب است. اگر در جایی کیان اسلام به خطر افتاد شخص باید برای دفاع حرکت کند. حرکت امام حسین(ع) ذیل این قرار می گیرد.

به گزارش ایکن، نشست «راهبرد مقاومت در فقه سیاسی شیعه» با سخنرانی حجت الاسلام و المسلمین مهدی جعفری پناه؛ محقق پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، امروز ۲۸ مهر در پژوهشگاه حوزه و دانشگاه برگزار شد که گزیده آن را در ادامه می خوانید؛

ما سعی داریم به راهبرد مقاومت که یک راهبرد عقلایی پیردازیم و تبیینی از آن داشته باشیم. محور اول ادبیات نظری بحث است. ما از نظریه ژئوپلیتیک انتقادی استفاده کردیم. این نظریه چهار محور را مورد تاکید قرار می دهد؛ مورد اول اینکه این نظریه به بازیگران غیر رسمی در عرصه روابط بین الملل جایگاه ویژه می دهد. نکته دیگر محوریت فضا و جغرافیا در آن است. ما از این مفاهیم برای تبیین نظریه مقاومت استفاده کردیم.

چند فرض درباره مقاومت وجود دارد؛ فرض اول اینکه وقتی مقاومت صورت می گیرد که یک سلطه و تجاوز نامشروع وجود داشته باشد. مقاومت در مقابل این استیلا یک کنش فعالانه دارد، نه منفعلانه. مقاومت همیشه در راستای تجهیز قدرت و ارتقای قدرت عمل می کند یعنی اینطور نیست که در حاشیه باشد. فرض بعدی اینکه راهبرد مقاومت در مقابل سازش است. فرض سازش عدم تهلکه است. در مورد مفهوم مقاومت هم باید عرض کنم مفهوم مقاومت نه مرتبه در قرآن آمده است. بحث مقاومت از مسائل مستحدثه است

محور بعدی بحث ما استجداد در مقاومت است. برخی مسائل در فقه توسط خود شارع حکمش داده شده مثل نماز و روزه ولی برخی مسائل مورد استجداد قرار می گیرد یعنی در آن عامل مستحدثه بودن وجود دارد. مقاومت از این نوع مسائل است که در آن یک استحداث نسبی وجود دارد و دارای مراتب است. عنصر استحداث به خاطر نقش اجتماعی است که مقاومت دارد.

مسئله دیگری که مهم است بحث موضوع شناسی مقاومت است. چند محور در این زمینه مهم است، یکی گستره مقاومت است. گستره مقاومت محدود به مذهب و کشور خاصی نیست و گستره مقاومت فراملی، فرافردی، فرامذهبی و فراقومی است. مسئله بعدی این است که مقاومت چه کسانی هستند؟ قطعاً مقاومت منحصراً به شیعه نخواهد بود. بحث بعدی گروه ضد مقاومت است. باید بفهمیم گروه ضد مقاومت چه کسانی هستند. قطعاً این گروه کافران حربی نیستند بلکه کسانی هستند که استیلا نامشروع دارند و مصداق امروزین آن آمریکا و اسرائیل است.

مسئله بعدی جهت مقاومت است یعنی چه شرایطی باشد مقاومت صورت می گیرد. موارد زیادی هست از جمله در سوره حج، آیه می فرماید: «الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ يُعَيَّرُ حَقًّا إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ». بنابراین در جایی که کوچاندن اجباری باشد، در جایی که استضعاف باشد، در جایی که نسل کشی یا نفی سبیل یا به خطر افتادن کیان اسلام باشد جای مقاومت است. مقاومت در جاهای مختلفی صورت می گیرد؛ در اخلاقیات، در فروع دین، در اصول دین ولی مهمتر از اینها کیان اسلام است و وقتی کیان اسلام به خطر می افتد زمان مقاومت است.

ما سه نظم داریم؛ نظم تقیه ای، نظم سلطانی و نظم مردمی. نظم تقیه ای یعنی جایی که حاکمیت معصوم نیست و بر فرد واجب نیست در چنین نظمی حرکتی صورت دهد. یک نظم سلطانی است یعنی حاکم شیعه است مثل حکومت قاجار. در اینجا چون مردم در حکومت شریک نیستند مقاومت اجتماعی صورت نمی گیرد. مقاومت اجتماعی وقتی صورت می گیرد که نظم مردمی برقرار باشد مثل حکومت جمهوری اسلامی ایران یا حاکم، حاکم معصوم باشد. وقتی نظم مردمی شکل می گیرد بحث مقاومت موضوعیت پیدا می کند.

مورد دیگر این است که ما یک مقاومت فردی داریم که در نظم سلطانی و تقیه ای و مردمی بر همه واجب است. اگر در جایی کیان اسلام به خطر افتاد شخص باید برای دفاع حرکت کند. حرکت امام حسین(ع) ذیل این قرار می گیرد. مسئله بعدی مقاومت اجتماعی است؛ وجوب مقاومت اجتماعی زمانی است که نظم مردمی حاکم باشد.

در ادامه نشست محمدرضا دهشیری؛ استاد و رئیس دانشکده روابط بین الملل وزارت امور خارجه به عنوان ناقد سخن گفت که گزینه آن را در ادامه می خوانید؛

مطالب ارائه شده خیلی دقیق و دسته بندی شده بود. بنده چند نکته در تکمیل آن عرض می کنم. آنچه در این بحث بیان شد بیشتر راهبرد مقاومت در چارچوب اندیشه دولت اسلامی است ولی کدام دولت اسلامی؟ دولت اسلامی که در چارچوب مرزهای ملی است یا در چارچوب دولت_تمدن؟ الآن مفهومی به نام دولت_تمدن مطرح است و رهبری هم هدف ما را دستیابی به تمدن نوین اسلامی داشتند. لذا مناسب است خود دولت اسلامی و اینکه با چه راهبرد دولت_تمدن می خواهد راهبرد مقاومت را محقق کند توضیح داده شود.

واقعیت این است آنچه تحت عنوان راهبردهای سیاست خارجی بیان کردند در روابط بین الملل قسیم هم نیستند یعنی دعوت، صلح، جهاد و دوگانه سازش و مقاومت قسیم نیستند. وقتی ما می خواهیم راهبردها را بیان کنیم می گوئیم از ائتلاف و اتحاد شروع می شود، بعد به سمت همکاری، بی طرفی و مقابله می رود. مقابله هم چهار نوع است: مقابله انفعالی، مقابله دفاعی، مقابله فعال و سرانجام مقابله تهاجمی. این چیزی است که ما در بحث های علوم سیاسی داریم. بحث دعوت می تواند در راهبردهای بی طرفانه قرار بگیرد. بحث صلح در راهکار همکاری جویانه قرار می گیرد. جهاد ابتدایی هم ذیل مقابله تهاجمی است. ضمن اینکه من با رویکردهای دوگانه میانه خوبی ندارم. اینکه بگوئید دوگانه سازش و مقاومت داریم یعنی منطقه خاکستری را کنار گذاشتید در حالی که ما یک سلسله مناطق خاکستری بین سازش و مقاومت داریم.